

С Т А Н О В И Щ Е

Относно: дисертационен труд **“Монтажни принципи при изграждането на документални филми от архивни материали“**

за получаване на образователна и научна степен „доктор“.

Докторант: Мария Викторова Аверина

Рецензент: проф. д.н. Божидар Стефанов Манов

Темата на дисертационния труд е безспорно интересна и на практика винаги актуална, защото документалното кино притежава тази способност постоянно да се „самозахранва“ с нова фактологична (хроникална) продукция. А тя в по-близък или по-отдалечен период от време подклажда необходимост и разкрива възможност за аналитично изследване на исторически факти и събития, дори за преосмисляне на цели периоди, които изискват аналитично обобщение от дистанция на времето и на трезви, обективни оценки. Разбира се, темата на дисертационния труд не е нова или непозната. В световната практика и в специализираната литература има подобни сериозни изследвания, направени както от практикуващи документалисти (най-често режисьори или драматурзи), но така също и от киноисторици или академични изследователи. Но безспорен факт е, че у нас няма цялостно самостоятелно авторско изследване и в този смисъл интересът на докторантката Мария Викторова Аверина е навременен, полезен и заслужава категорична подкрепа.

Работата е добре организирана с Въведение и пет части, всяка от които е посветена на обособен и важен елемент от цялостната концепция на труда.

Въведението правилно и компетентно аргументира интереса на докторантката към темата, като подчертава личния ѝ опит в работата върху документални филми и осмислянето на визуалния архив като

потенциал за организиране на нов филмов разказ. При очертаване на обекта на изследването правилно са дефинирани двата вида визуални архиви: снимков (фотографски) и видео архив (филмов). При класифициране на основните видове документални филми има известна неточност, но тя е обичайна в подобни съчинения (по-правилно би било да се говори за типология на документалните филми, а не за видове). По-добре е формулиран предметът на изследването, а именно „анализ и класификация на различни монтажни принципи“.

Последвалите пет части правилно и подробно разгъват темата, като естествено започват с научно дефиниране на понятието „архиви“. Приложеният принцип разсъжденията да се илюстрират с примери от световното и българското документално кино правилно е използван във всичките останали части на труда. Добре са балансирани примерите от българското документално кино и от световната документална класика. Подобен разумен баланс се забелязва и по отношение на конкретни примери и анализи на съвременни филми (създадени през последните десетилетия) или други от по-ранни периоди за отминали исторически времена и събития.

В пета част авторката поднася полезни и откровени разсъждения, като споделя и анализира своя личен режисьорски опит при създаването на 3 документални филма: „Наводнени“ (2008), „Санела“ (2016) и „Да летиш с плавници“ (2023).

Заклучението е добре концентрирано и подчертава необходимите акценти, важни за целостта на изследването.

Трябва да споделя и някои забелязани неточности или пропуски, които не са концептуално важни или структурно определящи, но се долавят в общия добре обмислен и конструиран текст.

Изненадващо в библиографията, а и в текста, дори не се споменава името на един толкова известен и безспорно признат изследовател на

монтажното документално кино като американския киновец (киноисторик) и режисьор Джей Лейда (Jay Leyda, 1910-1988). Той като съвсем млад професионалист е ученик и асистент на Айзенщайн, а книгата му “Films Beget Films. A study of the compilation film” (London, 1964) е едно от първите специализирано и цялостно изследване с практическо осмисляне и теоретично анализиране на монтажните документални филми. При това книгата още преди 57 години е преведена и издадена на руски език под заглавие „Из фильмов – фильмы“ (1966).

Авторефератът е ненужно голям (цели 67 стр.) с включени в него пълното Съдържание, Филмография и Библиография (не зная дали е нормативно задължение, но не е необходимо)! При това този документ не е назван „Автореферат“, а на заглавната му страница си стои титул „Дисертация“. Но това са дребни пропуски, незабелязани от научния ръководител. Отбелязвам ги, защото правят впечатление, без да омаловажават ни най-малко изтъкнатите досега качествата на цялостния дисертационен труд. И съм сигурен, че докторантката би ги отстранила съвестно в окончателната редакция на текста, при своевременна препоръка.

В заключение обобщавам: дисертационният труд “Монтажните принципи при изграждането на документални филми от архивни материали“ притежава необходимите качества за цялостна положителна оценка (независимо от отбелязаните частични пропуски) и поради това на кандидатката докторант Мария Викторова Аверина следва да се присъди образователната и научна степен „Доктор“.

Гласувам с ДА!

24 юли 2023 г.

Проф. д.н. Божидар Манов